

С Т А Н О В И Щ Е

от Доц. д-р Минко Стоев Хаджийски

ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий”

на дисертационния труд на Миглена Кръстева Кръстева-Иванова на тема **„Когнитивни нарушения в модела на възприемане на света и себе си при юноши с проблемно поведение”**, представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор по психология”, по научна специалност „3.2. Психология”

Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Втората половина на 20-ти век е времето, когато се създават нови терапевтични методи и школи чрез интегриране и конвергенция на основни положения на съществуващите. Най-значим и широко прилаган както в клиничната, така и в консултативно-корекционната практика е когнитивно-поведенческият подход, съчетаващ уникалната за човека способност да мисли и премисля с бързия и видим ефект на поведенческата модификация. В този смисъл идеята на авторката да се разгледа и обясни проблемното поведение на най-проблемната възрастова група на юношите, чрез определен кръг когнитивни и поведенчески особености и изведе модел за терапевтична помощ е актуална, значима и интересна в теоретичен и практически план. Към въпроса докторантката е подхождала оригинално и творчески в рамките на съществуващите постулати на когнитивно-поведенческата школа.

Оценка на научно-приложните резултати и приноси на дисертационния труд

Дисертацията на Миглена Кръстева има следните по-значими приноси резултати и достойнства:

1. Направен е задълбочен преглед и представяне на когнитивно-поведенческата парадигма като необходима изходна база за поставяне на изследователската задача. Особено удачно е акцентирането на виждането на А. Бандура за реципрочния детерминизъм и взаимното влияние на мисли, емоции и действия, чиито порочен кръг стои в основата на проблемното поведение.

2. Разгледан е подробно периодът на юношестката възраст от гледна точка на причините, водещи до дисфункционалност: разминаването на физическо и социално съзряване, кризата на идентичността, проблемите с Аз концепцията, понижената самооценка в началото на пубертета, еманципирането от родителите. Надлежно са изведени рисковите фактори за дезадаптивното поведение, както и протективните такива. Всичко това е представено не самоцелно и информативно, а целенасочено и навеждащо към съдържанието на самото изследване.
3. Постановката на изследването е представена прегледно и изчерпателно. Определената цел да се види взаимовръзката между между дисфункционалните убеждения и дезадаптивното поведение, през самооценката, импулсивността и влиянието на средовите фактори, дава възможност за формулиране на пет ясни и проверими хипотези. Методиката е правилно подбрана съобразно изследователските задачи. Особено внимание бих обърнал на адаптирането на тест за автоматичните мисли, които заедно с неправилните когниции са основна цел на когнитивната диагностика и промяна.
4. Направен е сложен анализ на резултатите от изследването на три групи лица по няколко показателя. Резултатите са представени нагледно в таблици, отразяващи корелациите между тях. Много удачно, предвид многото получени резултати е прилагането на методика за обединяване на изследваните показатели в главни фактори за всяка група.
5. Предложеният мултимодален консултативен подход е логично изведен от резултатите на изследването. По същество е иновативен, а включването в него на три оси на индивидуално, групово и семейно консултиране, разширява възможностите на терапевтично и превантивно влияние.

Критични бележки

По същностни страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки. Основната ми забележка е към обобщените изводи, които могат да са по-ясни и насочващи към задачите на консултативния модел. В постановката на изследването не става много ясно как са определени групите на рисковите, нерисковите и

експериментиращите обекти. Съществува известна диспропорция на извадката, където групата на 14 годишните е от един човек, което не защитава убедително възрастовия диапазон.

Заключение

В заключение намирам, че дисертационният труд на Миглена Кръстева **„Когнитивни нарушения в модела на възприемане на света и себе си при юноши с проблемно поведение”** е задълбочен и полезен за консултативната практика. Считам, че отговаря напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор по психология”.

Оценка на дисертационния труд

Давам **положителна оценка** и препоръчвам на уважаемото жури да присъди на Миглена Кръстева Кръстева-Иванова образователната и научна степен „доктор по психология”.

14.05. 2013 г.

Член на журито:

/ Минко Хаджийски/